

Sygn. akt III AUa 754/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SO del. do SA Jolanta Węs
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2019 r. w Lublinie

sprawy S. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu zaległych składek

na skutek apelacji S. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 26 czerwca 2018 r. sygn. akt VIII U 1136/17

I. oddala apelację;

II. nie obciąża wnioskodawcy kosztami postępowania apelacyjnego.

Jolanta Węs Elżbieta Czaja Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

Sygn. akt III AUa 754/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 stycznia 2017 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. stwierdził, że S. S. jako spadkobierca R. S. zmarłego w dniu (...) odpowiada za jego zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne, za okres od kwietnia 2006 roku do marca 2012 roku, w łącznej kwocie 7537,44 złotych, w tym z tytułu składek: 5726,44 złotych i odsetek 1811 złotych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł w imieniu S. S. jego pełnomocnik i zaskarżył ją w całości domagając się jej uchylenia i umorzenia postępowania. W uzasadnieniu odwołujący wskazał, że wierzytelności wynikające z zaskarżonej decyzji uległy przedawnieniu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm prawem przepisanych. Argumentował, że wnioskodawca przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, co oznacza że ponosi on odpowiedzialność za długi spadkowe R. S. tylko do wartości ustalonego w spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Kwota ustalona w spisie inwentarza z dnia 4 grudnia 2012 roku, wynosi 10000 złotych, a zaległości z tytułu składek 7537,44 złote zatem odwołujący ponosi odpowiedzialność za pełną kwotę zadłużenia figurującą na koncie zmarłego płatnika.

Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2018 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie i zasądził od S. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oddziału w K. kwotę 1800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

R. S. w okresie od 1 kwietnia 2006 roku do 31 marca 2012 roku, podlegał ubezpieczeniu zdrowotnemu. Jego zadłużenie z tego tytułu wynosiło: 7537,44 złotych, w tym z tytułu składek: 5726,44 złote i odsetek 1811 złotych. Termin wymagalności najstarszych należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za kwiecień 2006 roku upłynął w dniu 10 maja 2006 roku.

W dniu (...) R. S. zmarł. 25 kwietnia 2012 roku S. S. wniósł o wypłatę zasiłku pogrzebowego do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w związku ze śmiercią brata R. S.. Skarżącemu wypłacono z tego tytułu kwotę 4000 złotych. Łącznie koszty pogrzebu wyniosły 2810 złotych. R. S. został pochowany w istniejącym grobie, a ceremonia pogrzebowa odbywała się bezpłatnie. Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2012 roku Sąd Rejonowy w Opatowie w sprawie I Ns 531/12 stwierdził, że spadek po R. S. na podstawie ustawy, z dobrodziejstwem inwentarza nabył w całości jego brat S. S.. Powyższe postanowienie uprawomocniło się w dniu 9 stycznia 2013 roku. W dniu 4 grudnia 2014 roku S. S. oświadczył, że w skład masy spadkowej wchodzi samochód marki V. o wartości 10000 złotych.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów zgromadzone w aktach niniejszej sprawy.

Sąd nie podzielił zeznań wnioskodawcy w zakresie którym twierdził, że łączne koszty pogrzebu R. S. wyniosły 6900 złotych i zostały pokryte z masy spadkowej. Z dokumentów przedłożonych przez ZUS w postaci: wniosku o zasiłek pogrzebowy, i rachunków wynika, że łączne koszty pogrzebu R. S. wyniosły 2810 złotych i zostały pokryte z masy spadkowej.

Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.) – zwana dalej ustawą systemową - do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio m.in. art. 97 § 1, art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa. Art. 32 ustawy systemowej nakazuje zaś stosować odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń.

Stosownie natomiast do treści art. 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7 Ordynacji podatkowej – do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania podatkowe (składkowe) spadkodawcy stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe. Przepis art. 98 § 1 o.p. stosuje się również do odpowiedzialności spadkobierców za zaległości podatkowe (składkowe) i odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych spadkodawcy (art. 98 § 2 pkt 1 i 2 o.p.). Organ podatkowy orzeka w jednej decyzji o zakresie

odpowiedzialności lub uprawnień poszczególnych spadkobierców na podstawie decyzji ostatecznych wydanych wobec spadkodawcy oraz jego zobowiązań wynikających z prawidłowych deklaracji (art. 100 ust. 1 o.p).

Zakres odpowiedzialności za długi spadkowe, w tym na mocy odesłania do przepisów Kodeksu cywilnego zawartego w art. 98 ustawy Ordynacja podatkowa również za zobowiązania podatkowe, w sposób bezpośredni rzutuje na sposób przyjęcia spadku. Stosownie do art. 924 k.c. i art. 925 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy, zaś spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku.

Bezsporne w niniejszej sprawie jest to, że zmarły R. S. nie uiścił należnych składek na ubezpieczenie zdrowotne za sporny okres, a spadek po nim odziedziczył odwołujący się, przyjmując go z dobrodziejstwem inwentarza.

W świetle przepisu art. 1031 § 2 zd. 1 Kodeksu cywilnego (obowiązującego w chwili wydawania przez Sąd Rejonowy w Opatowie postanowienia z dnia 18 grudnia 2012 roku w sprawie I Ns 531/12), w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. W niniejszej sprawie w praktyce oznaczało to więc tyle, że odpowiedzialność S. S. za długi spadkowe jego brata R. S. była ograniczona do kwoty 10000 złotych, gdyż tyle – według sporządzonego wykazu inwentarza - wynosił stan czynny spadku.

Zadłużenie zmarłego R. S. z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne wynosiło łącznie 7537,44 złotych, zatem nie przekraczało stanu czynnego spadku. Odwołujący się nie wykazał przy tym, że pokrył koszty pogrzebu z masy spadkowej. Z dokumentów przedłożonych przez ZUS, wynika bowiem że zasilek pogrzebowy, który otrzymał S. S., przekraczał koszty pogrzebu R. S..

Kwestię przedawnienia wskazanych wyżej składek sąd rozpatrywał z uwzględnieniem zmieniającej się na treści przepisu art. 24 ust. 4 ustawy systemowej. Od 1 stycznia 2003 roku powołany przepis obowiązywał w brzmieniu nadanym mu ustawą z dnia 18 grudnia 2002 roku o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 241, poz. 2074), zgodnie z którym, należności z tytułu składek przedawniają się po upływie 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-5d. Przepis art. 24 ust. 4 ustawy systemowej został ponownie znowelizowany ustawą z dnia 16 września 2011 roku o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378). Zgodnie z aktualnym brzmieniem powołanego przepisu, należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust. 5-6. Zwrócić jednakże należy uwagę, iż w art. 27 ust. 1 i 2 powołanej ustawy nowelizującej z dnia 16 września 2011 roku wprowadzono regulację, zgodnie z którą, do przedawnienia należności z tytułu składek, którego bieg rozpoczął się przed 1 stycznia 2012 roku, stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym tą ustawą, z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 roku. Jeżeli jednak przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 roku nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu.

Sąd oceniając, czy należności składkowe, których od spadkobiercy dochodzi aktualnie organ rentowy, miał na uwadze przepis art. 24 ust. 6 ustawy systemowej (w brzmieniu niezmiennym obowiązującym od 1 stycznia 2003 roku), zgodnie z którym bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w ust. 4 ulega zawieszeniu od dnia śmierci spadkodawcy do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia, nie dłużej jednak niż do dnia, w którym upłynęły 2 lata od śmierci spadkodawcy.

Zadłużenie objęte zaskarżoną decyzją obejmuje zaległości składkowe R. S. od 1 kwietnia 2006 roku do 31 marca 2012 roku. Wymagalność najstarszej należności została oznaczona na dzień 10 maja 2006 roku. Zatem do najstarszych należności miał zastosowanie art. 24 ust. 4 w brzmieniu przewidującym 10 letni okres przedawnienia, który upłynąłby według tych zasad w dniu 11 maja 2016 roku. R. S. zmarł w dniu (...). Do dnia śmierci R. S. zatem żadne jego zaległości się nie przedawniły. Postanowienie z dnia 18 grudnia 2012 roku stwierdzające nabycie spadku przez S. S. po ww. zmarłym uprawomocniło się 9 stycznia 2013 roku. Skutkiem tego bieg terminu przedawnienia był zawieszony

na podstawie art. 24 ust. 6 cyt. ustawy, przez 8 miesięcy i 20 dni. Zatem najstarsze zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne przedawniłyby się w dniu 1 lutego 2017 roku.

Do należności miał również zastosowanie art. 24 ust. 4 w brzmieniu przewidującym 5 letni okres przedawnienia. Początek biegu terminu przy 5 letnim okresie przedawnienia rozpoczął się od 1 stycznia 2012 roku, Należało go jednak wydłużyć o okres zawieszenie postępowania od dnia śmierci R. S. do dnia uprawomocnienia się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po nim tj. 8 miesięcy i 20 dni. Zatem termin przedawnienia najstarszych należności, przy 5-letni terminu przedawnienia, upłynąłby 21 września 2017 roku.

W związku powyższym na dzień wydania przez ZUS kwestionowanej decyzji należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne wraz z odsetkami nie uległy przedawnieniu.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018, poz. 265b) w brzmieniu obowiązującym od 30 stycznia 2018 roku.

Z tych wszystkich względów i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości przez pełnomocnika wnioskodawcy.

Apelacja zarzuca:

- naruszenie przepisów prawa materialnego:

1 – art. 118 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku – ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 i 32 ustawy z 13 października 1998 o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich niezastosowanie czego skutkiem było uznanie odwołania za bezzasadne, w sytuacji gdy zgodnie z normą tych przepisów nie można wydać decyzji o odpowiedzialności podatkowej skarżącego jako osoby trzeciej jeżeli od końca roku kalendarzowego w którym powstała zaległość upłynęło 5 lat.

Wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji z 31 stycznia 2017 roku i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie jest zasadna.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie jest bezsporny i został prawidłowo przedstawiony przez Sąd Okręgowy. Sąd odwoławczy, oceniając rozważania prawne poczynione przez sąd pierwszej instancji, uznał je za prawidłowe, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie.

Zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 118 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku – ordynacja podatkowa nie jest zasadny. Zgodnie z tym przepisem nie można wydać decyzji o odpowiedzialności podatkowej skarżącego jako osoby trzeciej jeżeli od końca roku kalendarzowego w którym powstała zaległość upłynęło 5 lat. Przepis niniejszy nie mógł zostać naruszony, bowiem nie miał w sprawie zastosowania.

Odpowiedzialność następców prawnych nie jest tożsama z odpowiedzialność osób trzecich w rozumieniu ustawy ordynacja podatkowa. Odpowiedzialność podatkowa osoby trzeciej uregulowana jest w rozdziale 15 ordynacji podatkowej i dotyczy wyłącznie osób wymienionych w tym rozdziale: rozwiedzionego małżonka, członka rodziny nabywcy przedsiębiorstwa lub zorganizowanej jego części, właściciela, samoistnego posiadacza, użytkownika wieczystego, dzierżawcy, współników spółki cywilnej, jawnej, partnerskiej, komplementariusza spółki komandytowej oraz komandytowo akcyjnej, członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością likwidatorów, osób prawnych przejmujących bądź powstałych w wyniku podziału, gwaranta i poręczyciela. Tylko do wymienionych w tym rozdziale

osób stosuje się ograniczenie uregulowane art. 118 ustawy a dotyczące terminu do wydania decyzji o przeniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania.

Odpowiedzialność skarżącego wynika z faktu nabycia spadku, i została uregulowana odrębnie – przepisami rozdziału 14 ordynacji podatkowej – prawa i obowiązki następców prawnych oraz podmiotów przekształconych, do których art. 118 ustawy nie ma zastosowania.

Dodać należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych materialnoprawną podstawą orzeczeń mogą być tylko przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego.

Z tych względów i na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia przepis art. 102 k.p.c. Orzekając o kosztach postępowania za II instancję Sąd Apelacyjny miał na względzie poza specyfiką sprawy także trudną sytuację majątkową i rodzinną skarżącego – utrzymuje się jedynie z emerytury żona jest rencistką, nie posiadają innych źródeł dochodu.